

Behandlingsoverganger fra spesialist- til primærhelsetjeneste

En viktig del av pasientforløpet

ReKS regionale smertesamling 7. desember 2023

Ellen Fagerberg

Fastlege Abildsø legekantor/Praksiskonsulent OUS

Agenda

- Litt om samhandling
- Hvordan kan vi samhandle bedre?
- Fastlegens samhandlingsflate
- Kasuistikk

Samhandlingskompetanse

- Forstå egen rolle som samhandlingspart; kliniker/leder/annen
- Finne og samarbeide med øvrig helsetjeneste; på egen arbeidsplass, fastleger/kommune og andre sykehus
- Kjenne til samhandlingsavdelingen og praksiskonsulentordningen
- Kjenne avtaler og anbefalinger som angår ditt samarbeid/din rolle
- Vite hvem som lager kjørereglene, og hvordan?
- Kunne bruke digitale samhandlingsløsninger, f. eks dialogmeldinger
- Være profesjonell deltaker i samhandlingsprosjekter/utviklingsarbeid
- Når du ser svikt i samarbeidet: Vite hva du kan gjøre med det

Samhandlingens etikk

Samhandlingsplakat for leger ble laget av PKO i Oslo universitetssykehus i 2012.

Brukes i dag ved flere sykehus, og i studentundervisning

Gjensidig respekt og likeverdighet

Samhandlingsplakat for leger

God samhandling mellom leger er avgjørende for trygg og god pasientbehandling

Gjensidig respekt og likeverdighet skal ligge til grunn for samarbeid leger imellom, og mellom leger og alle andre aktører i helsetjenesten.

Ved henvisninger og tilbakeskrivninger:

Tenk på din kollega som skal ta imot og behandle videre den pasienten du sender fra deg.
Gi god informasjon i henvisning og epikrise
Husk oppdatert medisinliste

Overlat ikke til din kollega en jobb du helst og best skulle gjort selv.

Hvis du mener at en pasient bør henvises eller få rekvisisjon til en tjeneste, skriver du henvisningen/rekvisisjonen selv, med mindre det er klar grunn til å be en kollega gjøre det.

Samarbeid om pasienter med kroniske og sammensatte lidelser

Ved kompliserte tilstander informerer vi hverandre, og rådslår pr telefon eller ved å møtes. Gjensidig beslutningsstøtte mellom leger bidrar til god pasientbehandling.

Gode oppfølgingsavtaler gir trygghet for pasienten og sparer tid for din kollega

Planlegg og lag klare avtaler med pasienten om kontroller og annen oppfølging der det er nødvendig.
Skriftliggjør avtalene overfor pasient, i henvisninger og epikriser

La pasienten ta ansvar for timebestillinger og oppfølging der det er mulig. Gi pasienter som trenger det, hjelp til nødvendige avtaler.

Ha forståelse for at tidspress og rammebetingelser av og til fører til at det kolleger overleverer til hverandre ikke alltid er så optimalt som man kunne ønske seg.

Snakk aldri nedsettende om dine kolleger i møter med pasienter og pårørende.

Oslo universitetssykehus, Stab samhandling og internasjonalt samarbeid
Praksiskonsulentordningen

Praksiskonsulentordningen

Anbefalinger om samarbeid mellom fastleger og sykehus

- Fastleger som har små stillinger i sykehus for å bedre samhandling mellom fastlegene og sykehusene. I OUS:
- Samhandlingsoverlege: Camilla Holter Huseby (100%) camhus@ous-hf.no
- Praksiskonsulent Ellen Fagerberg (20%) ellfag@ous-hf.no

Praksiskonsulentordningen skal styrke samarbeidet mellom fastleger, øvrig primærhelsetjeneste og sykehus, ved å:

- fremme bruk og kvalitet i elektroniske henvisninger og epikriser.
- bidra i utvikling av annen elektronisk samhandling
- bidra til at fastleger og øvrig samarbeidende helsepersonell kjenner og bruker sykehusets tjenester til pasientenes beste.
- delta i arbeid med helhetlige pasientforløp med fokus på god arbeids- og ansvarsdeling innen medisinsk behandling
- bidra i implementering av Samhandlingsreformen i Oslo
- lage møteplasser for fastleger og leger på sykehus.

Anbefalinger om samarbeid mellom fastleger og sykehus, innhold

- Henvisning
- Utskrivning
  - Epikrise og polikliniske notat
  - Timebestilling
  - Resepter, samstemming og vedlikehold av Legemidler i bruk (=LiB) liste
  - Blodprøver og andre prøver
  - Sykemelding
- Pasienttransport
- Samarbeid ved kompliserte, sammensatte lidelser
- Parallell henvisning til flere avdelinger
- Rådgivning ved bruk av telefon og dialogmeldinger
- Tverrfaglig samarbeid
- Oppgaveoverføring

Anbefalinger om samarbeid mellom fastleger og sykehus i Hovedstadsområdet

Møteplass Oslo

er en arena for utvikling av medisinsk samhandling i Hovedstadsområdet. Målgrupper er fastleger og kommunalt ansatte allmennleger i Oslo, samt leger i OUS, Diakonhjemmet, AHUS og Lovisenberg. Samarbeidsparter inviteres til Møteplassen alt etter hvilke saker som står på agendaen. Møteplass Oslo skal arbeide fram felles anbefalinger om arbeids- og ansvarsdeling, og tilstrebe konsensus og likeartet praksis innen feltet medisinsk samhandling. Møteplassen skal bidra til å sikre et godt og tillitsfullt samarbeidsklima og bidra til deling av klinisk kunnskap og erfaring mellom leger i og utenfor sykehus.

Møteplass Oslo har et arbeidsforum hvor fastlegers deltagelse er finansiert. Møteplass Oslo stiller seg bak anbefalingene om samarbeid.

Samhandlingsoverlegen i OUS er sekretær for Møteplass Oslo

2. utgave, september 2020

Møteplass Oslo er forankret i Samarbeidsutvalget for Hovedstadsområdet

Anbefalinger om samarbeid – et kontinuerlig utviklingsarbeid

Felles anbefalinger om samarbeid:

- Anbefalinger om samarbeid mellom fastleger og sykehus i hovedstadsområdet
- Anbefalinger om samarbeid mellom leger i helsehus, sykehjem, KAD, legevakt og sykehus i hovedstadsområdet
- Anbefalinger om samarbeid om multidose i hovedstadsområdet
- Anbefalinger om samarbeid mellom fastleger og spesialisthelsetjeneste i hovedstadsområdet i pakkeforløp for psykisk helse og rus
- TIPS - elektronisk henvisning pakkeforløp Psyk/Rus

Elektronisk meldingsutveksling

Bilde: Shutterstock

Stab PKS; Avdeling for samhandling, helsekompetanse og likeverdige helsetjenester
Leder: Sigrun Skåland Brun

Ulike meldingstyper

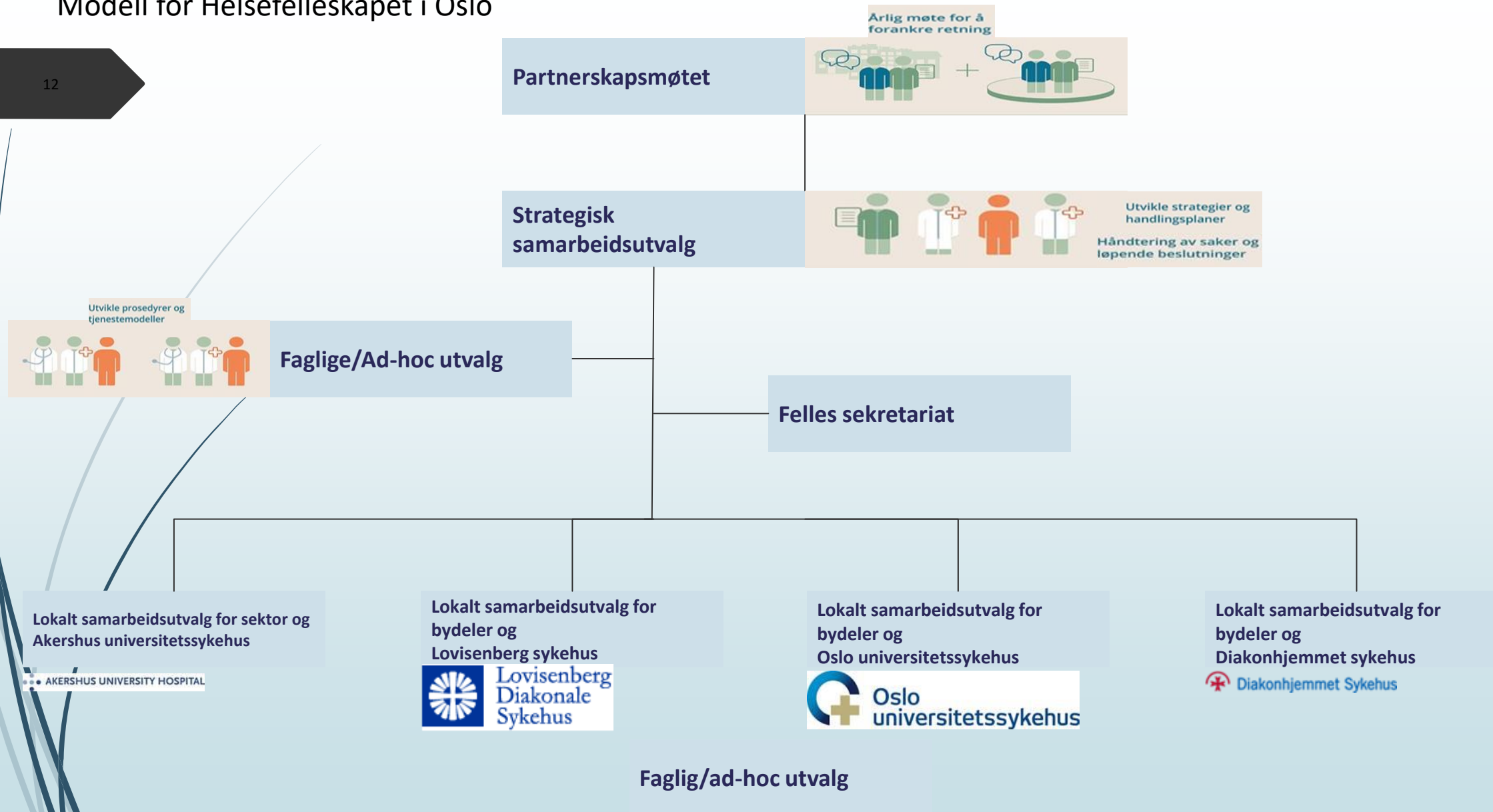
- Basismeldinger (Henvisninger, epikrise, laboratorie- og røntgenrekvisisjoner/svar)
- PLO-meldinger (Pleie- og omsorgsmelding)
- Dialogmelding
- Andre meldingstyper (E-resept, SYSVAK, sykemeldinger, div. kreftregistre mm)

Dialogmeldinger

- ▶ Elektronisk dialog om en navngitt pasient
- ▶ Ikke knyttet til en konkret aktivitet i pasientforløpet
- ▶ Mer effektiv og dokumentert dialog mellom kommunehelsetjenesten og helseforetak
- ▶ Slippe brev og telefon + feil bruk av henvisninger
- ▶ Adressering: Som for henvisninger
- ▶ Innkommende dialogmeldinger til OUS går direkte til lokale henvisningsmottak -> henvisningsmappe

Modell for Helsefelleskapet i Oslo

Lovpålagte samarbeidsavtaler mellom sykehus og kommune

eH Hjem > ... Samhandling > Lovpålagte samarbeidsavtaler

Lovpålagte samarbeidsavtaler

Administrativt : Nivå 1: Samhandling - Lovpålagte samarbeidsavtaler

• Overordnede avtaler • Tjenesteavtaler mellom Oslo universitetssykehu...

▲ Overordnede avtaler (3)

Tittel	Mappe
i Avtale om innføring av helsefelleskap i Oslo mellom Oslo kommune og sykehusene	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Overordnet tvistenemdsavtale mellom Helse Sør-Øst og Oslo kommune	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tvistenemnd for Oslo kommune og Helse Sør-Øst ved uenighet i saker angående enkeltpasienter	 Lovpålagte samarbeidsavtaler

▲ Tjenesteavtaler mellom Oslo universitetssykehus og Oslo kommune (9)

Tittel	Mappe
i Tjenesteavtale 1: Samarbeid i tilknytning til innleggelse, utskriving, habilitering, rehabilitering og LMS	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtale 2: Samarbeid om innleggelse og utskrivelse av pasienter som antas å ha behov for kommunale tjenester	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtale 3: Vedrørende kommunens tilbud om døgnopphold for øyeblikkelig hjelp	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtale 4: Samarbeid om utdanning og forskning	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtale 6: Samarbeid om jordmortjenester	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtale 7: Samarbeid om lokale IKT-løsninger	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtale 8: Samarbeid om forebygging	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtale 9: Omforente beredskapsplaner og planer for den akuttmedisinske kjede	 Lovpålagte samarbeidsavtaler
i Tjenesteavtaler OUS og Oslo kommune - Generell del og tvistenemnd	 Lovpålagte samarbeidsavtaler

Samarbeidsavtale mellom Oslo kommune og Oslo universitetssykehus HF – Tjenesteavtale nr. 2:

Samarbeid om innleggelse i sykehus og om utskrivningsklare pasienter som antas å ha behov for kommunale tjenester etter utskriving fra institusjon.

En god ide

Eksempler: Forbedringsforslag, svikt i samarbeidet, ønske om omfordeling av oppgaver

Avsjekk

Er ideen original?

Finnes det avtaler/retningslinjer? Sjekk: [eHåndbok - Samhandling \(ous-hf.no\)](https://ous-hf.no/eHandbok-Samhandling)

Rådgivning og saksforberedelse

Kontakt SAH (Avdeling for samhandling, helsekompetanse og likeverdige helsetjenester)

E-post: postsamhandling@ous-hf.no

Drøfting i helsefelleskapet

Samarbeidsforum

Somatikk
Barn og unge
Psykisk helse og rus

Lokalt samarbeidsutvalg

Strategisk samarbeidsutvalg

Arbeidsforum
Møteplass
Oslo

Utvikling av løsninger

Ad hoc grupper oppnevnes ved behov. Forankring og mandat er viktig!

Beslutninger i helsefelleskapet

Lokalt samarbeidsutvalg

Strategisk samarbeidsutvalg

Implementering

Beslutninger følges opp i linjen hos den enkelte samhandlingspart

Hvordan kan vi samhandle bedre?

- ▶ Pasientoverganger er risikosport
- ▶ Hvordan kan vi bruke det vi har slik at vi når hverandre bedre?
- ▶ Spørsmål?

Pasientkasuistikk

- ▶ Pasient født i 1979.
- ▶ Har flere underliggende autoimmune sykdommer, og sykdommer oppstått som følge av hans underliggende sykdommer
- ▶ Følges opp på 4 forskjellige sykehus og 10 forskjellige avdelinger.
- ▶ Har en lang legemiddelliste
- ▶ Overforbruk av opioider

Tidligere sykdommer

- Polio ca 6 måneder gammel, venstresidig sequele: kortere ekstremitet og atrofi. Vurdert av ortoped sist i 2002 og anbefalt konservativ behandling
- Astma periodevis fra 1994 behandles nå med Nucala, Singulair og inhalasjonsbehandling. Følges av lungelege
- allergisk rhinitt, helårsplager. Operert med ethmoidektomi pga polyposis nasi i 2000. Forverring i 2002 og utvilking av helårsplager. Blodpropp vena subclavia sin 2000. 2004 innlagt med artiell emboli i høy legg. Økende claudiactio, operert i 2015, mislykket, følges av karkirurgene på Aker. Konservativt behandling, kort gangedistanse
- Cerebralt insult 2004, nytt insult i 2010, går til kontroller på neurologisk avdeling for dette
- Vurdert av reumatolog i 2004, mistanke om Sturge-Chauss syndrom (ANCA assosiert artritt), revurdert på Rikshospitalet i 2008 med mistanke om antifosfolipidsyndrom. Revurdert i 2018: Rheumatisk artritt, sammensatt autoimmunt sykdomskompleks. Nylig avsluttet hos reumatolog på Rikshospitalet?
- 2004: Sarcoidose

Tidligere sykdommer fortsettelse

- Bruker plavix og marevan for å unngå nye blodpropper
- 2005: hematemese, påvist gastroesophagal refluks
- 2009 Blodig avføring – ulcerøs colitt. Følges av magetarmspesialist Ullevål
- Genotyp negativ non obstruktiv cardiomyopati som følges årlig på cardiologisk avdeling Rikshospitalet.
- Økende smerteproblematikk – overforbruk av dolcontin, vurdert av smerteavdeling, OUS i 2008 og 2016. Medførte ingen reduksjon av medikamentforbruket
- 2014: Nekrotiserende fasciit i ve underarm
- Hudutslett 2018: lymfocytær vaskulitt – folikulitter, følges av hudlege på Rikshospitalet
- 2019: Monoartritt – operert på Diakonhjemmet - CRPS
- Psykiske plager siden 2001. Panikkangst, økende angst og depresjon. Behandlet på DPS i 2001 og 2005/6. Angstpoliklinikken på Gaustad 2012, deretter privatpraktiserende psykiater. Rehenvist i 2021 til privatpraktiserende psykiater i forbindelse med samlivsbrudd. Moderat Benzodiazepin forbruk
- 2022: Psykose – rusutløst? Innlagt Akuttpsykiatrisk på Ullevål og deretter Søndre Oslo DPS.

Oppfølging på legekontoret

- Månedlige oppfølginger – bruker marevan
- Bruker «Hva er viktig for deg?» mal ved hver konsultasjon
- Gjennomgang av hva som her skjedd siden sist, gjennomgang av epikriser
- Symptomer og funn ved dagens samtale
- Legemiddel gjennomgang og samstemming – hver gang! Fornyelser av resepter
- Opioidoverforbruk – hvordan jobbe med dette
- «Hva er viktig for deg?» samtalen

Hva er viktig for deg samtale

- Utgangspunkt er: [sjekkliste-med-veiledning-mai-2015.pdf \(fhi.no\)](https://www.fhi.no/no/tema/legemiddelbruk/legemiddelgjennomgang)
- Sjekklisten består i:
  - 1. Pasientens opplevelse av egen situasjon nå** • Hva er viktig for pasienten? • Føler pasienten seg trygg på at medisinsk behandling er godt ivaretatt? • Hva savner pasienten nå?
  - 2. Epikrise og rapport fra samarbeidende instanser** • Har du fått tilstrekkelig informasjon om pasienten? • Er det uklarheter?
  - 3. Legemiddelsamstemming** • Få frem informasjon om de legemidlene pasienten faktisk tar • Skriv resepter
  - 4. Legemiddelgjennomgang** skal gjøres minst 1 gang pr år for pasienter som bruker 4 eller flere legemidler
  - 5. Rekvirere undersøkelser, behandling og andre tjenester**
  - 6. Behandlingsplan og tiltak ved forverring**
  - 7. Send kopi eller sammendrag av journalnotatet med behandlingsplan til aktuelle samarbeidspartnere**

Hva må fastlegen ta hensyn til?

- Forsvarlighet
  - Veileder – rom for skjønn?
  - Førerkort
  - Blåresept
- God behandling (Hippokrates ed)
  - Kurere
  - Lindre
  - Trøste
- Relasjon
  - Ubekvems og konflikt når alt dreier seg om vanedannende medisiner
- Prioritering
  - Bruke tid
  - Bygge tillit

Utfordringsbildet

- ▶ Uenighet om opioider virker - konflikt
- ▶ Hvordan får til våpenhvile i en stillingskrig og bygge tillit
- ▶ Hvordan får til en plan
  - ▶ Behandlingsplan
  - ▶ Mestringstrategier - psykoedukasjon
  - ▶ Eget ønske om nedtrapping
- ▶ Når kontakte spesialisthelsetjenesten

Fortsettelse kasuistikk

- ▶ Hva skjer når denne pasienten blir innlagt på sykehuset?

På sykehuset

- ▶ Hvis pasienten er kjent på avdelingen, følger avdelingen opp det som er deres ansvarsområde
- ▶ Hvis pasienten ikke er kjent....
- ▶ Store vansker med å se helheten.
- ▶ Ingen har det overordnede ansvar eller fullstendige bilde.
- ▶ Begynner å seponere medisiner, uten å ta pasienten eller fastlege med på råd. Pasienten får en forverring av sin underliggende lidelse.

Avslutning kasuistikk

- ▶ Pasienten har økende behov for opioider, vi blir enige om rehenvisning til smertepoliklinikken
- ▶ Rusutløst psykose
- ▶ Etter innleggelse i psykiatrien og overføring til rus

Hvordan samarbeide med fastlegen

- Fastlegen må kontaktes og kobles på hver gang en pasient er kandidat for tverrfaglig behandling
- Informasjon om samhandlingen må fremgå i epikrisen med tilbud om veiledning og digitale møter. Overføringsmøte?
- Fastlegen må få vite hvem i kommunen som er involvert rundt pasienten
- Alle helseaktørene må kunne får tak i hverandre.
- Bør pasienten ha individuelle plan? Ansvarsgruppe?
- Hva tenker dere?

Oppsummering

- ▶ Fastlegen har god kjennskap til sine pasienter, og følger dem over tid
- ▶ Fastlegen har det medisinskfaglige ansvaret for pasienten i kommunehelsetjenesten
- ▶ Fastlegen har stor samhandlingsflate, men blir ofte glemt når det skal samhandles – inviter fastlegene med inn!

Takk for oppmerksomheten!

Ellen Fagerberg ellfag@ous-hf.no